

OTOCI, A NE ARHIPELAG *ISLANDS, NOT ARCHIPELAGO*

TOMISLAV ŠEGOTA

Izvod

U tekstovima u kojima se spominje arhipelag, često se dodaje definicija prema kojoj bi arhipelag bio skupina otoka. Termin arhipelag kovanica je grčke riječi arhi-, što znači glavni, prvi, vrhovni, i korijena pélagos, što znači more, pučina. Uzimajući to u obzir, arhipelag nije „skupina otoka“, nego „veliko more“, što je bio i najstariji naziv za istočno Sredozemno more. Stoga bi za skupinu otoka valjalo koristiti termin otoci, a ne termin arhipelag.

Ključne riječi: arhipelag, otoci, terminologija

Temelj znanosti je stručna terminologija. Nazivlje mora biti precizno. Nešto detaljnije ćemo analizirati naziv *arhipelag*. Teškoća proizlazi iz činjenice da su se u tijeku stoljeća mijenjali jezici, a istovremeno se silno produbilo geografsko znanje. Zato je potrebna stalna revizija, stalno preispitivanje našeg znanja, a time i terminologije.

U ovom se primjeru preklapaju geografija i lingvistika. Lingvistički je ideal da jedan pojam ima jedan naziv i jedno značenje.

Grčki *nésos* je otok, a *nésoi* su otoci. Postoje razlike u grafiji grčkih, latinskih, talijanskih i hrvatskih riječi, što ovisi o kojem se vremenu radi te o postojanju dijalekata. Spomenuti dominantni jezici nisu se sukcesivno smjenjivali nego su se neki termini izmjenjivali i dugo zadržali. Tako se grčki *pélagos* (pučina) zadržao kao latinski *pelagus* i talijanski *pelago*. Istovremeno je i prevladalo latinsko i talijansko *mare*, pa je od toga kasnije nastalo hrvatsko *more* (Majnarić, Gorski, 1976.; Žepić, 1972.).

Drukčije je s terminom *nésos* (otok) i *nésoi* (otoci). Latinski je termin *insula* (otok), *insulae* (otoci). Od toga je nastala talijanska *isola* i *isole*, njemački *Insel* i *Inseln*, španjolska *isla* i *islas*. Slično je i u mnogim drugim jezicima. Posebno valja istaći engleski jezik, danas dominantni svjetski jezik. *Island*, otok, *Islands*, otoci. Iz

Abstract

In articles mentioning the term archipelago, the definition of an archipelago as a collection or group of islands is often given. The term archipelago originates from the Greek word arhi-, meaning main, great, primary, and the root pélagos, meaning sea, high sea, open water. Considering this, an archipelago is not a “group of islands” but rather a “great sea”, which was the oldest name for the eastern Mediterranean Sea. Therefore, the term islands should be used to describe a group of islands, and not the term archipelago.

Key words: archipelago, islands, terminology

Expert terminology is the foundation of science. The names assigned must be precise. A detailed examination of the name *archipelago* is given here. The fact that languages have changed over the centuries, and the knowledge of geography expanded has created difficulties. Therefore, constant revision is necessary to re-examine our knowledge and the terminology we use.

In this example, geography and linguistics overlap. The linguistic ideal is that each concept has only one name and one meaning.

The Greek word for island is *nésos*, while the plural *nésoi* means islands. There are differences in the structure of Greek, Latin, Italian and Croatian words, depending on the tense used and the use of dialects. These dominant languages did not exchange one another successively; instead, certain terms were altered and retained for long periods of time. For example, the Greek *pélagos* (high sea, open water) was retained as the Latin *pelagus* and Italian *pelago*. Meanwhile, the Latin and Italian word *mare* became dominant, and later this was taken to form the Croatian word for sea *more* (Majnarić, Gorski, 1976; Žepić, 1972.).

The evolution of the term *nésos* (island) and *nésoi* (islands) is different. The Latin terms are *insula* (island) and *insulae* (islands). This formed the base for the Italian words *isola* and *isole*, the German words *Insel* and *Inseln*, the Spanish words *isla* the *islas*. Many other languages use the same format, particularly English, as the world's most domi-

ovih primjera slijedi da bi tako trebalo biti i u hrvatskom jeziku: otok i otoci.

Za nas je poučan primjer njemačkog jezika. Ujedinenjem Njemačke (19. st.) ojačala je „germanizacija“ njemačkog jezika, a neki su novi termini usklađeni s razvojem znanosti. Njemački *Archipel* je zapravo nestao, a zamijenile su ih riječi *Inselgruppe*, *Inselwelt* i *Inselmeer*. Novi korijen je *Insel*, otok, a ne *pélagos*, more.

Na ovaj princip veže se pravilo: prednost imaju jednočlani nazivi kao potvrda racionalizacije jezika. Međutim, to nije uvijek jednostavno, jer su prirodni uvjeti često kompleksni. Tako je poznato da se jedna velika skupina otoka sastoji od nekoliko manjih skupina otoka. Još ne postoji opća hijerarhijska podjela. Tome treba dodati i različita pravopisna pravila u različitim jezicima. Tako se u hrvatskom pravopisu može reći „naši jadranski otoci“, ali u engleskom sažetku stoji „Adriatic Islands“. Zbog toga se koriste pridjevi za precizniju geografsku diferencijaciju i lokaciju. Tako imamo Kvarnerske otoke, Zadarske otoke, Šibenske otoke, ali i Južnodalmatinske otoke itd.

U svim je jezicima prihvaćeno pravilo da se naziv nekih skupina otoka reducira radi racionalizacije jezika. Tako postoje Havaji, Kurili, Azori, Filipini itd. Tako je i u hrvatskom pravopisu pa se koristi naziv skupine otoka po najvećem otoku; primjeri su Brijuni, Kornati. U nekim slučajevima ostaje samo imenica iako se radi o malenim otocima kao što su Palagruža, Lopud, Susak. To pravilo osobito vrijedi za velike i važne otoke kao Cres, Lošinj, Krk, Brač itd.

Tako smo došli do našeg terminološkog kaosa. Naši autori pišu i govore: otok i otoci, otočje, skup otoka, skupina otoka, arhipelag, otočki skup, otočni skup, otočna skupina, otočka skupina, otočni dio, otočki dio, otočki prostor, otočni prostor...

Naziv arhipelag je kovanica od grčke riječi *arhi-*, glavni, prvi, vrhovni itd., i korijena *pélagos* što znači more, pučina. U svim tekstovima u kojima se raspravlja o arhipelagu obvezno se dodaje definicija: arhipelag je skupina otoka. Budući da prefiks *arhi-* ima više značenja, mi ćemo uzeti ono koje je danas „najgeografskije“. Ako na grčkom *pélagos* znači more, pučina, onda to znači da već sama riječ arhipelag nije „skupina otoka“ nego „veliko more“, „glavno more“. Ljudi koji su stvarali nazivlje veličali su svoju sredinu misleći da su oni u središtu svijeta. Uzimajući u obzir sporost i nesigurnost plovidbe, vlastito more je uvijek bilo veliko. Tako se pokatkad Tihi ocean nazivao Velikim oceanom. Najstariji naziv za istočno Sredozemno more bilo je Veliko more. Tako su nastala Velika jezera, Veliko slano jezero, Velike ravnice, Velika Britanija, Veliko Vojvodstvo Luksemburg.

nant language: *island and islands*. From these examples, the same format should be used in Croatian: *otok* and *otoci*.

The example of German is applicable to the Croatian case. With the unification of Germany in the 19th century, the “germanisation” of the German tongue was intensified, and several new terms were aligned with the developing sciences. As such, the German word *Archipel* disappeared, and was replaced by the words *Inselgruppe*, *Inselwelt* and *Inselmeer*. The new root is *Insel*, island, and not *pélagos*, sea.

The rule is tied to this principle: single words names take precedence as a confirmation of the rationalisation of the language. However, this is not always simple, as natural conditions are often more complex. It is known that a large collection of islands is composed of several smaller collections of islands. There is no general hierarchical division. Here it is also necessary to note the different grammatical rules in different languages. In the Croatian grammar, it is possible to say “naši jadranski otoci” (eng: our Adriatic islands), while in the English abstract, it will say just “Adriatic Islands”. For that reason, adjectives are often used to more precise geographic differentiation and locations. With that, we can distinguish the Kvarner Islands, Zadar Islands, Šibenik Islands, Southern Dalmatian Islands, etc.

All languages apply the rule that the name of a collection of islands is reduced for the purposes of rationalising the language, e.g. Hawaii, Kuril, Azores, Philippines, etc. In the Croatian grammar, it is also accepted that a collection of islands is named after its largest island, with examples such as Brijuni and Kornati. In some cases, only the noun remains, even though these are small islands, such as Palagruža, Lopud or Susak. This rule, in particular, is valid for the larger and important islands, such as Cres, Lošinj, Krk, Brač, etc.

And hence the terminological chaos. The Croatian authors use the following terms in both written and spoken language: *otok i otoci* (island and islands); *otočje*, *skup otoka*, *skupina otoka* (group of islands); *arhipelag* (archipelago); *otočki skup*, *otočni skup*, *otočna skupina*, *otočka skupina* (island group); *otočni dio*, *otočki dio*, *otočki prostor*, *otočni prostor* (island area)...

The word archipelago originates from the Greek word *arhi-*, meaning main, great, primary, etc. and the root *pélagos* meaning sea, high sea, open water. In all articles discussing archipelagos, it is necessary to add the definition that an archipelago is a collection or group of islands. Considering that the prefix *arhi-* has multiple meanings, here we will use the one that today means “most-geographical”. If *pélagos* in Greek means high sea or open water, then the word archipelago cannot mean “group of islands” but “great sea” or “main sea”. Those who coined the names of things exalted their areas, thinking they were in the centre of the world. Taking into account the slowness and insecurity of navigation in

Ako se za *pélagos* govori i „debelo more“, „otvoreno more“, „središnje more“, njegovo je figurativno značenje bilo *beskrajnost*.

Da je *pélagos* značilo more, pučinu pokazuje i činjenica da je grčki naziv za Egejsko more (Aigaíon pélagos) širenjem Rimskog carstva, odnosno latinskog jezika preveden kao *Mare Aegaeum*. Dakle, suvremenici su *pélagos* preveli *mare*. Istovremeno je Íonion pélagos, Jonsko more, osvajač nazvao *Mare Ionium*. Nešto prije je Adriatike ili Adriatikon Pélagos (Gluhak, 1993.) nazvano *Mare Adriaticum*. Naši su ga preci kasnije nazvali Jadranskim morem (Majnarić, Gorski, 1976., Cvitanović, 2002.). I to je dokaz da *arhipelag* upućuje na *more*, ili još preciznije na *pučinu*, a ne na otoke. To znači da bi „kontinentske arhipelage“ ispravnije bilo zvati „priobalskim otocima“. Otoci daleko na (morskoj) pučini su „pučinski otoci“. (Prisjetimo se da se u biologiji mora koristi suvremeni naziv *pelagijal* u kojem žive pučinski organizmi. Za more u priobalju koristi se naziv litoral. To znači da bi trebalo razlučiti koji naši otoci pripadaju u litoral, a koji u pelagijal. Može li, na primjer Ugljan koji je na „dohvat“ Zadru biti pelagijski otok ili spada u priobalje? Ima još mnogo sličnih primjera uz našu obalu.) To znači da valja reći Zadarski otoci, a ne Zadarski arhipelag, koji svi pišu malim slovom, zadarski arhipelag. Slično su Šibenski otoci, a ne Šibenski (ili šibenski) arhipelag itd.

Prema nekim izvorima termin *arhipelag* je novijeg datuma, pa je potrebno doslovno citirati I. Rubića (1972.): „...riječ arhipelag ne pojavljuje se ni u starom ni u srednjovjekovnom grčkom jeziku nego je preuzet sa zapada u mletačkim izvorima iz 13. stoljeća jer su pomorci s Apeninskog poluotoka kroz cijeli srednji vijek i kasnije ovim imenom zvali Egejsko more...“ Ovo je mišljenje preuzeto. R. Almagià (1929.) ukazuje „...da grčki arhipelag originalno znači »mare principale« (glavno more); to je more između Grčke i Male Azije. Karakteristično je obilje otoka. Taj se naziv proširio u europskim jezicima i zemljama i njihovim posjedima. Arhipelag je dugo bio sinonim za Egejsko more“.

Vrlo je poučno da *arho-* za prostor i vrijeme znači „...ići naprijed, prednjačiti, predvoditi, voditi koga putem“ (Majnarić, Gorski, 1976.). Očito je da prefiks *arhi-* (*pélagos*) ukazuje na funkciju otoka u Egejskom moru. Otoci su bili svojevrsni vizualni svjetionici i miljokazi koji su ukazivali na pravi smjer plovidbe ili „pomorske linije“, odnosno na „prenočišta“ jer se u ono doba nije plovilo noću.

U jugoistočnom dijelu Egejskog mora su otoci koji se zovu Dodekanez (Dhodhekánisos ili Dodeká nésos). Prevedeno na hrvatski to bi značilo Dvanaest otoka. U Jonskom moru su bili antički Heptanesus, odnosno Se-

those times, one's own sea was always large. The Pacific Ocean was occasionally called the Great Ocean. The oldest name for the eastern Mediterranean Sea was the Great Sea. In this way, the following names arose: Great Lakes, Great Salt Lake, Great Plains, Great Britain, Grand Duchy of Luxembourg, etc. If other terms used for *pélagos* include “wide sea”, “open sea” and “central sea”, then its figurative meaning would be *endless*.

Proof that *pélagos* meant sea or open water is seen in the fact that the Greek name for the Aegean Sea (*Aigaíon pélagos*) spread through the Roman Empire and was translated into the Latin as *Mare Aegaeum*. Therefore, the contemporaries of the day translated *pélagos* as *mare*. Meanwhile, the conqueror called the *Íonion pélagos* or Ionian Sea *Mare Ionium*. Earlier, the Adriatic Sea or *Adriatikon Pélagos* (Gluhak, 1993) was called *Mare Adriaticum*. Our ancestors later called it *Jadransko more* (Majnarić & Gorski, 1976; Cvitanović, 2002). This is evidence that *arhipelag* in Croatian indicates *more* or sea, or more precisely *pučina* or open water, and not islands. This would mean that the “continental archipelago” would more precisely be called the “coastal islands” or “littoral islands”. The outer islands in the open sea would be “pelagic islands” (this bears reference to biology which uses the contemporary word pelagic to describe organisms living in the outer, open waters. This means that it is necessary to distinguish which of the Croatian islands belong to the pelagic zone, and which to the littoral zone. Could, for example, the island of Ugljan, which is within “reach” of Zadar be a pelagic island, or would it fall within the coastal zone? There are many similar examples off the Croatian coast). This would mean that it would be necessary to say the Zadar Islands, and not the Zadar archipelago. The same is true for the Šibenik Islands, instead of Šibenik archipelago, etc.

According to some sources, the term archipelago is of newer origin, and therefore it is necessary to cite Rubić (1972), “...the word archipelago does not appear in either Ancient Greek or medieval Greek, but instead was taken from the west from Venetian sources from the 13th century, as the seafarers from the Apennine Peninsula used this name for the Aegean Sea throughout the entire Middle Ages and later...”. This opinion was taken from Almagià (1929) who stated that “...the Greek *arhipelago* originally meant *mare principale* (principal sea); this was the sea between Greece and Asia Minor. It was characterised by an abundance of islands. This word then spread into the European languages and their lands. The word archipelago was a synonym for the Aegean Sea for a long period of time”.

It is very significant that *arho-* in space and time means “... to advance, to lead, to be first, to lead someone along the way” (Majnarić & Gorski, 1976). It is obvious that the prefix *arhi-* (*pélagos*) indicates the function of

dam otoka ili Sedmootoci. U našoj literaturi to su danas Jonski otoci, odnosno *Iónoi nésoi* (Merriam-Webster's ... 1997.).

Riječ *nésos*, otok, proširila se poslije velikih geografskih otkrića gotovo po cijelom svijetu. Tako je nastao naziv Polinezija (grčki *poli*, više, *nésos*, otok). Sličnog su postanka Mikronezija (*mikros*, sitan, malen), Melanezija (*melas*, crn), Indonezija (lat. India). U svim ovim nazivima korijen je *nésos*, otok.

Ostaje problem hijerarhije nazivlja, ali to nije naš cilj. Znamo da je otok kopno okruženo morem. Naš je geograf I. Rubić u svojoj knjizi „Naši otoci na Jadranu“ (1952.) dakle, predložio „otoke“ kao najvišu hijerarhijsku kategoriju.

Na povratku iz Trojanskog rata (kraj 2. tisućljeća prije Krista) u južni Jadran je uplovio Grk Diomédes (Diomed) ili Diómed. Tom je prilikom ugledao otok ili otoke koji su kasnije nazvani Diomedovi otoci (Diomedei *nésoi* ili Diomedae *insulae*) ili Diomedov otok. Dugo se smatralo da su to bili talijanski otoci Tremiti. Najnovijim arheološkim i drugim istraživanjima (Duplančić, 1995.; Kirigin, 1995.) dokazano je da je to bila Palagruža. Od početka 14. stoljeća na starim kartama to je bila Isola Pelagosa ili Palagosa (ili više sličnih varijanti). Budući da u talijanskim izvorima nije bio prihvaćen termin arhipelag uvriježio se talijanski naziv Isole di Pelagosa (Merlo, 1935.). Mi bismo mogli reći otoci Palagruža, ili otok Palagruža ili samo Palagruža. Nije nam potrebno posebno prikazati kako je od Pelagose, a još više od Palagose nastao naš naziv Palagruža. Za to je potrebno malo sluha i prisjećanje na činjenicu da svaki jezik preoblikuje strane riječi koje preuzima, u skladu s duhom tog jezika. Treba podsjetiti na činjenicu da je golema većina ljudi bila nepismena i nije poznavala jezik iz kojeg su preuzete neke riječi.

Južno od Sicilije nalaze se talijanski Pelagijski otoci, Isole Pelagie (Epifanio, 1935.). Talijanski naziv „isole di alto mare“ preveli smo sa suvremenijim hrvatskim nazivom „pučinski otoci“. Dakle, isto kao Palagruža.

Osim općih pravila i procesa možemo ukazati na neke detalje. Začuduje činjenica da se termin *arhipelag* proširio u mnoge dijelove svijeta, samo ne u Grčkoj! Za nas je bitno važna činjenica da taj termin nije prihvaćen ni u Italiji! Većina grčkih otoka su okupljeni u manje skupine otoka kao što su Jonski otoci (*Iónoi nésoi*), Cikladi (*Kykládes nésoi*), Dodekanez (*Dhodhekánisos*), Sporadi (*Sporádhēs*). Veliki su otoci Kreta, Eubeja, Rodos. Sve su to jednočlani nazivi i ne spominje se da su oni središta „svog“ arhipelaga. To je dokaz da je termin arhipelag nastao od grčkih riječi, ali ne u Grčkoj i ne u antičko doba (Rubić, 1972.). Manji „prateći“ otoci spomenutih velikih otoka nisu

the islands in the Aegean Sea. The islands functioned as visual lighthouses and mile markers that indicated the proper course or “maritime lines” or “overnight resting areas”, as during that time they did not sail at night.

In the southeastern part of the Aegean Sea are the Dodekanez Islands (*Dhodhekánisos* or *Dodeká nésos*). Translated into English, this would mean Twelve Islands. In the Ionian Sea, there were the ancient Heptanesus Islands, or the Seven Islands. Today, these are the Ionian Islands or *Iónoi nésoi* (Merriam Webster's, 1997).

The word *nésos* or island expanded later with the great geographical discoveries around the world. Names originating from this root include Polynesia (Greek *poli*, many, *nésos*, island), Micronesia (*mikros*, very small), Melanesia (*melas*, black), Indonesia (Latin India). All these names are based on the root *nésos*, island.

The issue of hierarchy of the names remains a problem, though this is not within our scope. We know that an island is a body of land surrounded by the sea. Our geographer Rubić in his book *Naši otoci na Jadranu* (*Our islands on the Adriatic*) (1952) proposed “islands” as the highest hierarchical category.

Upon returning from the Trojan War (late 2nd century BC), the Greek Diomédes (Diomed) sailed into the southern Adriatic. At that time, he saw the island or islands that were later called the Diomed Islands (*Diomedei nésoi* or *Diomedae insulae*) or Diomed Island. It was long considered that these were the Italian Tremiti Islands. More recent archaeological and other research (Duplančić, 1995; Kirigin, 1995) has proven that this was Palagruža. Since the 14th century, Isola Pelagosa or Palagosa (or other similar variations) have been marked on maps. Considering that the term archipelago was not used in the Italian sources, the Italian name Isole di Pelagosa was used (Merlo, 1935). We could say the Palagruža Islands, Palagruža Island or simply Palagruža. It is not particularly necessary to outline how the Croatian name Palagruža evolved from Pelagose or Palagose. All that is necessary is a good ear and the fact that each language transforms foreign words it adopts in line with the spirit of that language. One must remember the fact that the great majority of the people were illiterate and did not know the source language of the adopted words.

South of Sicily are the Italian Pelagic Islands, *Isole Pelagie* (Epifanio, 1935). The Italian name “isole di alto mare” has been translated with the contemporary Croatian name “pučinski otoci” or “open water islands”. Therefore, the same as Palagruža.

In addition to the general rules and processes, it is also possible to point out several details. It is an amazing fact that the term *arhipelago* has spread into many parts of the world, not just in Greece! Here it is important to note that this term is not accepted in Italy! The majority of Greek islands are gathered into smaller collections of islands such as the Ionian Islands (*Iónoi nésoi*), Cyclades (*Kykládes né-*

bili značajni za plovidbu i naseljavanje. Ni u detaljnim atlasima ne nalazimo Cikladski arhipelag, Kretski arhipelag itd.

Takav razvoj uzrokovao je još jednu specifičnost. Arhipelag u hrvatskim izvorima spominje se samo u tekstu i medijima. U nama dostupnim izvorima nismo našli upisane nazive i granice razgraničenja na kartama i atlasima. Ako ih ima, onda su „arhipelazi“ uključeni u administrativnu podjelu priobalja. A ona ne mora biti u skladu s prirodnom osnovom. Sjetimo se samo u koju skupinu otoka pripada otok Pag. I u koje županije. Svakih nekoliko godina „bukne“ rasprava o razgraničenju Kornata i otočića nasuprot Šibeniku. U brojnim se dokumentima raspravlja o pripadnosti ispašišta na manjim otocima, te kome pripadaju ribarske „pošte“ (lovišta). Razgraničenje pokatkad ovisi o individualnoj sklonosti istraživača u svom zavičaju, pa se npr., teško može prihvatiti „viški arhipelag“. To potvrđuje činjenica da se nazivi arhipelaga pišu malim slovom. Nema ih kao posebnih geografskih pojmova u reprezentativnom izvoru kao što je npr. pomorska enciklopedija.

Zaključimo. Umjesto naziva *arhipelag* trebali bismo upotrebljavati naziv *otoci*. Grčki naziv nije točan sa stanovišta suvremene znanosti. Paradoks je da u kovaniči *arhipelag*, koju neki koriste za skupinu otoka, uopće nema riječi „otoci“. Zato je dovoljna samo jedna hrvatska riječ – otoci.

soi), Dodekanez (*Dhodhekánisos*) and Sporades (*Sporádes*). The large islands are Crete, Eubea and Rodos. These are all single-word names and make no mention that they are the centre of their “archipelagos”. This is evidence that the term archipelago was derived from Greek words, but not in Greece and not during the age of antiquity (Rubić, 1972). Smaller “accompanying” islands of these large islands were not significant for navigation or inhabitation. Not even in detailed atlases is it possible to find the Cycladian archipelago, Cretan archipelago, etc.

Such a development led to yet another specificity. In the Croatian sources, archipelago is mentioned only in text and the media. In the available literature, we were unable to find the name and border lines on maps and atlases. If they are, then “archipelagos” are included in the administrative division of the coastal area. And these need not be aligned with the natural foundation. We need only to think of the group of islands that belong to the Island Pag. And which counties they belong to. Every few years, a new discussion arises on the bordering lines of the Kornati Islands and the islets opposite Šibenik. Many documents have discussed where the pastures on the smaller islands and the fishing grounds belong. Demarcation often depends on the individual affiliations of the researcher in his native area, and therefore, it is difficult to accept a “Vis archipelago”. This is confirmed by the fact that the name of the archipelago in Croatian is written without capital letters, thereby diminishing its importance. These names are not listed as distinctive geographic concepts in referential sources, such as maritime encyclopaedia.

To conclude. Instead of the word *archipelago* we should use the word *islands*. The Greek word is not correct from the perspective of modern science. It is a paradox that the coined term *archipelago*, widely used to name a collection of islands, there is no word “islands”. Therefore, just one Croatian word is sufficient – *otoci* (islands).

LITERATURA LITERATURE

- Almagià, R. (1929.): Archipelago, Enciclopedia Italiana 4, p. 99. G. Treccani, Milano.
- Cvitanović, A. (2002.): Geografski rječnik, Hrvatsko geografsko društvo Zadar, Filozofski fakultet, Matica hrvatska, Zadiz d. o. o., Zadar, p.p. 686.
- Duplančić, A. (1996.): Palagruža na starim kartama do sredine 19. stoljeća. Zbornik Palagruža – jadranski dragulj. Hrvatska pomorska meteorološka služba, Hrvatsko meteorološko društvo, Split, Matica hrvatska, Kaštela, Split-Kaštela, 31-38.
- Epifanio, V. (1935.): Pelagie, Isole, Enciclopedia Italiana 26, p. 607. G. Treccani, Roma.
- Gluhak, A. (1993): Hrvatski etimološki rječnik. A. Cesarec, Zagreb, p.p. 832.
- Kirigin, B. (1996.): Arheološka baština Palagruže. Zbornik Palagruža – jadranski dragulj. Hrvatska pomorska meteorološka služba, Hrvatsko meteorološko društvo, Split, Matica hrvatska, Kaštela, Split-Kaštela, p. p. 19-25.
- Majnarić, N., Gorski, O. (1976.): Grčko-hrvatski ili srpski rječnik. Školska knjiga, Zagreb, pp. 467.
- Merlo, C. (1935.): Pelagosa, Isole di. Enciclopedia Italiana 26, p. 608. G. Treccani, Roma.
- Merriam-Webster's Geographical Dictionary, Third Edition 1997, pp. 1344, Merriam-Webster Incorporated, Publishers, Springfield.
- Rubić, I. (1952.): Naši otoci na Jadranu. Izdanje odbora za proslavu desetogodišnjice Mornarice, Split, p. p. 167
- Rubić, I. (1972.): Arhipelag. Pomorska enciklopedija, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1, p. 152.
- Žepić, M. (1972.): Latinsko-hrvatski rječnik. Školska knjiga, Zagreb, pp. 450.

SAŽETAK

U ovom članku raspravlja se o terminu *arhipelag*. U grčkom jeziku *arhi-* znači najvažniji, veliki, vrhovni, a *pélagos* znači pučina (high seas, open sea). Uvijek se uz taj termin daje definicija: arhipelag, skupina otoka. Na grčkom bi jeziku trebalo biti *otoci (nésoi)*, a ne *pélagos, more*. Otoci su sastavni dio kopna, pripadaju litosferi, a more je sastavni dio hidrosfere. Na latinskom jeziku Egejsko se more (Aegean Sea) nazivalo Mare Aegaeum. Dakle, grčki *pélagos* je latinski *mare*. Zato bi trebalo biti Zadar Islands, a ne Zadar Archipelago, Šibenik Islands, a ne Šibenik Archipelago itd.

Suvremena su istraživanja pokazala da u antici i većem dijelu srednjeg vijeka Grci nisu imali termin arhipelag. Taj termin su stvorili i proširili na zapad talijanski moreplovci koji su, do dolaska Osmanlija, bili česti „gosti“ u grčkim vodama. Netočnost termina arhipelag vidi se u činjenici da je u kasnijim stoljećima nastao niz geografskih naziva u kojima bitno značenje ima grčki *nésos*, otoci. Primjeri su Polinezija, Melanezija, Mikronezija, Indonezija itd. U grčkom su jeziku Dodeca nésos (Dvanaest otoka), Hépta nésos (Sedam otoka). U Egejskom i Jonskom moru ne postoji ni jedna skupina otoka koja u svom nazivu ima riječ arhipelag.

Uzimajući u obzir da je arhipelag zapravo „veliko more“, nije opravdano taj termin izjednačavati sa „skupinom otoka“, već bi umjesto termina arhipelag valjalo koristiti termin *otoci*.

Primljeno: veljača 2011.
Prihvaćeno: travanj 2012.

SUMMARY

This paper presents a discussion on the term *archipelago*. In Greek, *arhi-* means the most significant, great, primary, while *pélagos* means sea (high seas, open sea). A definition is always given with that term: archipelago, a collection of islands. In the Greek, this would be *nésoi (islands)*, and not *pélagos (sea)*. Islands are an integral part of the mainland and belong to the lithosphere, while the sea is an integral part of the hydrosphere. In Latin, the Aegean Sea was called *Mare Aegaeum*. Therefore, the Greek *pélagos* is equivalent to the Latin *mare*. Therefore, we should use the name Zadar Islands instead of Zadar Archipelago, Šibenik Islands instead of Šibenik Archipelago, etc.

Contemporary research has shown that during antiquity and through most of the medieval period, the Greeks did not have the term archipelago. This term was created by Italian seafarers who, upon the arrival of the Ottoman forces, were frequents ‘guests’ in Greek waters. They were responsible for the spread of this word to the western languages. The inaccuracy of the term archipelago is seen in the fact that many geographic names coined in later centuries were based on the Greek word *nésos*, islands. Examples are Polynesia, Melanesia, Micronesia, Indonesia, etc. In Greek, there are the *Dodeca nésos (Twelve Islands)* and *Hépta nésos (Seven Islands)*. In the Aegean and Ionian Seas, there is not a single group of islands with the word archipelago in the name.

Considering that archipelago actually means “great sea” or “principal sea”, this does not justify the use of this term for “group of islands”, and instead of the term archipelago, the terms *islands* should be used.

Received: February 2011
Accepted: April 2012